L'ALBE
PODIAN
PRESER
A
PESTE

1523

5138/A

a 10975

G. v. Pod

Podiani... L. A.

a 10975

50536

Preſeruatio a peſte nuper compilata nūcꝫ ante Impreſſa: cum priuilegio.

✠

¶L.ᵒ Albertus Podianus Phiſycus Senatui conci
uibuſq; ſuis peruſinis uniuerſis. Salutem:
& pronam animi uoluntatem.

✝

AMICORVM Plurimorum preces q̄
de me maiora ſibi pollicentur q̄ exigui-
tas ſufficientię meę preſtare ualeat: dum
ſibi ab imminenti peſtis contagione cauere uo-
lunt me impulerunt, ut aliqua ab illuſtribus col
ligerem auctoribus que uiam potius preſeruati-
uam ad ſanitatem conſeruandam q̄ curatiuam
ad infectionis labem amouendam contineant.
Sanis igitur ad preſens intendendo bipartitum
hunc faciā tractalum meum in eius prima par-
te diſcurram per res nō naturales a medicis nū-
cupatas quę corpori humano occurrentes tanq̄
primitiuę cauſę poſſunt illius recte cuſtodire &
deprauate inficere naturā iuxta illarum decentē
aut indecentem occurſum: in alia uero medici-
cinalia ponam: & remedia quę ad hanc luem
euitandā potiora uiſa fuerint a ſuperflua uerbo
rum multiplicatiōe abſtinendo ſine multarum
rerū coaceruatione ut confuſio & prolixitas quę
mihi nunq̄ placuit debeat euitari raptim percur
ram: ut patria noſtra cui omnes lege nature affi
cimur & tenemur poſſit de induſtria nr̄a quātu
laquūq; fuerit primitias colligere & ſtudio ciuis
ſui dum anxius opprimitur uel ēt minimum re
ſipiſcere. Nec hoc meū ſcribendi officium tanq̄
ſuperuacaneū eo deſpiciendum fuerit q̄ alii ex-

cellentiſſimi uiri & copioſe & magiſtraliter nu-
per multa ediderint quę uerſantur in manibus
& affectatiſſime perleguntur quū nec fidelius q-
dem nec affectioſus poterit qſpiam patrię nrę
q̄ ciuis ſuus(q̄tum tamē nouerit)opitulari. Ego
illi ſcribo hęc mea ſibi dirigūtur quę ſi nō tanq̄
probatiora eligere uolet tanq̄ tamen ab ardenti
animi charitate ꝓde untia ſibi oportuniora ac
ſalubriora iudicare nō dedignabitur.

¶DE AERE.

OCCVRRIT igitur primo Aer, qui in
re iſta multum a uulgaribus aſſcritur ha-
bere impreſſioné & recte quidem. Eligédus igit
erit liber & euétatus oio non infectus uaporibus
malis,ut ſunt ex alati ab aquis ſtantibus & palu-
doſis & ab eis in quibus Linum aut canabis ma
duerūt. Montes igitur propter liberiorem euéta
tionem & continuū aurę flatum meliores erunt
ad habitandum q̄ connalles & loca depreſſiora
& concluſa : & preſertim montes illi qui uentis
Orientalibus & Septētrionalibus expoſiti ſunt a
quibus aer continue depuratur & eligantur ha-
bitationes ex illis partibus a quibus orientem &
ſeptétrionem proſpectāt montes illi: & in mané
feneſtrę aperiantur recipiétes liberum aerem &
ſolem qui radiis ſuis aeré domus habeat depu-
rare:poſtea in ueſperis a ſeptétrione aperiantur,
& ab occidente & meridie ſemper clauſę rema-

neant quũ aer ille ab illa parte progrediens deterior aliis reputetur.

¶Domus habitationis ſit ampla & magne capacitatis quũ aer obſtruſus facilius poſſit infici expoſita (ut dixi) orienti uel ſeptētrioni recipiens liberum & bonũ aerem elongata a locis fetidis & ſuperfluitatũ repletis ut sũt Macella, Piſcarie, toſtriũ. ubi fartores habitant: ubi coria animaliũ cõcinnantur: ubi fucantur pãni & depurant. Sit preterea elongata a locis umbroſis & arboribus tectis & pſertim: ubi nuces in umbrãt: ubi braſſica ſeu caulis ſata eſt quũ folia decidentia & ſqualidiora malos exalēt uapores & putridos. Et q̃nto magis ſolitarius eſt locus nõ multum agentibus frequãtatus tanto ſalubrior erit: unde docet experientia ꝙ ex colluuie magnoꝝ exercituũ & multitudinis in unũ conuenientis licet gentes nõ eſſent infecte poſſunt ex concurſu fumorum expiratoꝝ adinuicem infectiones habere primordia ut hoc anno medionali contigiſſe audimus & generalr apud totam inſubrium regionem. Eccleſie igitur & palatia & hmõi loca ad que caternatim homines confluũt fugienda erũt: ꝙ ſi quiſpiã publicus eſſet homo gerēs negotia multa uel iuri dicēdo prepoſitus munitus his que inferius dicemus exeat in publicum habeatq; ſemper in ore quid fragãtiam redolens aere ēt in loco rectificato iuxta modũ inferius tradendũ uenientes excipiat ſugeſtũ uel eminētiorem locum aſcenſus. Sed melius eſt congreſſus hominũ fu

gere ſi datur occaſio ét non infectorum.

¶ Aer uero ſi rectificari debeat licet auctores i'lluſtreſ. & magni Viri dent prius ſigna ad diſcernendum qđ in elementis que corruptionem ſuſcipere poſſunt & que plus in uſum hominū ueniunt deprauatum exiſtat & illud doceant poſtmodū rectificare mihi tamē placet his obmiſſis plus de AERE loqui: qa cuilibet uelit nolit cōceditur & propter anhelitum in cōſulto & ex neceſſitate tranſeat ad precordia & illic uitalia mēbra poſſit inficere: ubi ab aliis poſſumus ex arbitrio ſuperſedere. Et preſertim in cōſtitutione pñtis tēporis quo magis hāc peſtem ex cōtagione profluere arbitramur q̄ ex alicuius elementi infectione omnino neceſſariū duxi AEREM bonum habere q anhelando uirtutē cordis contemperet & bono afflatū cōſeruet: ad hūc igitur ſolum intendēdo dicamus q iuxta diuerſas āi cōſtitutiones aerem diuerſimode alterare opus erit. Et qa ignis ſemper in quocūq tēpore fuerimus habet aerē depurare/ & illum a uaporibus malis mūdificare. Ideo quodie sūmo mane accēdendus ignis eſt eleuate flāme & nō fumoſus in loco aperto ubi tota domus ſuſcipiat ab illo alterationem ex lignis ſiccis & mōtuoſis nō putridis/ nō ualloſis/ non ex malis & uenenoſis lignis/ nō ex ſuperfluitatibus cōgeſtis. Sed pro diuerſitate tēporis aromaticis & bone proprietatis ut in hieme ex Iunipero/ Lauro/ Roſmarino: in eſtate uero ex Salyce/ ex Sarmētis/ ex Quercu: ad

orictem nata. Cui igr ſic accenſo aproximandū eſt: in mane tam in hieme q̄ in eſtate: ſed in eſtate nō multum imorandum & facie uerſa inhieme uero multo amplius inſidendum: iſta uero ſic ex igne aeris rectificatione nihil excellentius unde Genti. in epidimia anni. 13 4 8. quę tantū deſeuit, ut uix ſuperſtites reliquerit Peruſinis cōſiliū dedit, ut per totā ciuitatē in uicis & ꝯuiciniis paſſim ignem accéderent. Vbi aūt calueris nō illico domo exeundū eſt: ne pori ex calefactione aperti liberum ſuſcipiāt maloꝝ uapoꝝ ingreſſum. Quieſcēdum igitur domi erit per horam uel circa inde ad negotia exeundum. In igne uero proiciēda ſunt illa quę habeāt ad lapſum cōtrariū aerem altarare boni odoris uirtutē cōfortanti: ſicut inhieme eſſet Ambra / Nux muſcata, Gariofilus / Maſtix / Sandaraca / Storax / Calamita / Caſsia lignea / Zodonaria / Lignū Aloes / Mirrha / & ſimilia: & poterūt ex his compoſita fieri iſto pacto.

℃ ℞. Thuris / maſticis / ſandarace: aā. ℥. ii. Gariofilorū / ligni aloes / ſtoricis / calamita: aā. ℥. i. Puluerizētur ſubtiliter, & cum laudano diſſoluto in aqua meliſſe reformētur trociſci. In eſtate uero accipiēda ſunt, Charabe / Roſa / Corallū / Camphora / Sandali / Coriandrū preparatum / Bolū armenū / Flores nenufaris ſicci: ex q̄bus componant ſic trociſci.

℃ ℞. Roſarū rubearū / Coriandrorū utriuſq; coralli: aā. ℥. ii. Florū nenufaris / Sandalorū. aā. ℥. i.

Camphora .ℨ.ij. Reformētur cum aqua roſata quosdeinde groſse puluerizatos ponāt in igne & ne ſtatim reſoluātur:ſed diutius euaporēt ponātur in prunis in uaſo ad hoc electo compoſitis. Ad idem faciunt trociſci de Camphora: qui ſunt in uſu.

¶Mundetur ſubinde tota domus a ſuꝑfluitatibus oībus & preſertim camera ubi dormiēdum eſt:que cōtinuo ēt eſt irrorāda/& preſertim temporibus calidis ex aceto & aq̄ comixtis aut pro potētioribus ex aqua roſata/aceto/& ſandalis: in illis infuſis.

¶Item per totā domū & camerā ſternātur flores odoriferi:uidelicet roſe uiole/flores nenufaris/mirthus/folia ſalicis/uitis/& ſiſia:que colligenda ſunt, ubi Sol eleuatus uapores & rorem conſumpſit:& in tēpore calido meliſſa mētha, ſanſucus folia/citri arācioꝝ/limonū/& cortices que ubi parum conſenuerūt illico amouēda, ne corrupta malos exalent uapores:ubi prius odore fragabāt,& ita faciendo habebimus aerem ſatis ad ſanitatem accōmodatum.

¶DE CIBO ET POTV.

NVNC Ad cibum/& potum. Panis igit̄ ſit ex frumēto bone meſſis nō uetuſtate carie aut putredine corrupto/nō ſuper calefacto: ſed in horreo bene euētato conſeruato: & ſit duorū uel triū dieꝝ ad plus bñ decoctus & fermētatus.

¶Potus niſi nimis aſſueti eſſemus uino melius eſſet fortaſſe ipm dimictere:qa illud maxime facit penetrare uapores malos & uenenoſos ad penitiora cordis:niſi quádo aſſumimus aliqd uia medicine:qa tũc propter illud, ut medicina trãſeat citius ad cor cõueniret purum in pauca tamen q̃titate:uerum qa conſuetudo eſt altera natura/a qua nõ diſcedandum niſi per aſſuetudinẽ ad oppoſitum.Ideo nõ totaľr dimictẽdum puto:ſed utendũ parce & moderate/ & optime a q̃ diluto. Sitq; defecatum optime non nimis uetuſtum : nec nimis nouũ ſubtile pauce uinoſitatis bruſcũ/agreſtoſum/acedulum:& nullo pacto dulce.In quo comunis error inoleuit, ut quiſq; uino his temporibus indulgeat quũ exfragantia quadam ſit ſolum iuuatiuũ uerum poſtea uires omnes debilitat & uenenoſas infectiones citius deducit ad precordia calefacit humores & illos plurimum facit efferuere. Dimictẽdum igiť potius q̃ ita ingurgitãdum.Et ſi qñ ſitis uexaret interdiu extra menſam acetum bene dilutum acciperetur potiuſq̃ uinũ nõ improbarẽ quũ in caſu iſto prerogatiuam quãdam acetũ obtinuerit:cuius laudes legantur.3.pri.doc.5.cap.1.in fi.

¶Aqua clara mũda bone & nuper emũdate ciſterne:aut ẽt boni putei bñ leuis ſubtilis & clariſſima & ſi liberi eſſet fontis & bñ diſcooperti tanto melior,ut Auic.2.pri.cap. proprio:& Gaľ. 2. de regimine ſanitatis.

¶Venio ad cibos pro ſalatutiis quorũ ita auidi

hodie

hodie homines ſunt utendum erit in tépore ca
lido, Mentha/Borragine/Bettonica/Caparibus
cōditis: quos tanq̃ Tiriacam quādam in iſto ca
ſu conuenire q̃ plurimi aſſeruerūt. In frigido la
ctuca/Cicorea/& floribus ſuis. Taraſſacone Cri
ſpigno uulgariter dicto/Portulaca acetoſa/Pin-
pinella: cuius uſus laudatiſſimus eſt omnibus tē
poribus quū uenoſitati reſiſtat.
¶ Item ſi haberi poſſent, floribus aranciorū/Li
monū/& citrorum: & nō minus ét corticibus cū
aceto optimo cinamomo parū ſuperaſperſo. Et
qa iſtis téporibus acetoſa sūme ꝯueniūt. Ideo uti
gelatinis de pedibus Vitulorum & pullorū pre-
ſertim confectis proficuū exiſtimo.
¶ Carnes alię ſint temperate, & bonorū chimo
rum generatiuc de animalibus ſumpte quę nu-
trita ſint in mōtibus/& in bonis paſcuis, nō ual-
loſis/aut paludoſis/iuniora potiuſq̃ inueterata,
ut ſunt Edorum/carnes Vitulorū arietū/prius
caſtrorum q̃ cohierint, pullorum/perdicū/faſia
norū/qualeq;. Veniant in minori uſu, Aues par-
ue degētes in rubis/& quę magis humi conquie
ſcūt conueniētiſſime ſecus groſſe & aquaticę oēs
ceruinę reprobanť aprine meliores, gazelinę ſeu
capreolinę inter ſylueſtres oēs magis electę: Le-
porine nō multū placent columbine, neq; uete-
res/neq; iuniores comprobanť. Et ſylueſtres ma
gis nociue q̃ domeſtice: qa ineptius digerūtur.
¶ Piſces nō multum laudantur preſertim aqua
tum ſtagnátium & uiſcoſę ſubſtantię: & mariti-

mi qui eſui ꝯueniunt electiores perhibent ex hu
miditate cōgenita remiſsiori : ſed in patria quū
nō habeant niſi ſalſi qui mali ſunt, chimi gene-
ratiui nō placent. Nec lacus noſtri piſces hoc tē-
pore accipiant niſi cum aceto ad uiſcoſitatē in-
cidendā preparent, & preſertim qui grandioris
eſſent ſtature dimicti debēt inter quos tamen lu
tius, ſicut omni tēpore ſalubrior, ita iſto quū mi
nus ad humidū declinet / & preſertim aſſatus ꝗ
modus preparationis generaľr in piſcibus cōue
niētior habetur. Piſces uero parui electorū flu-
minum inter ſaxa & reuolutos gurgites agitati
cum agreſta / uel aceto preparati cōuenire pote-
runt, nō tamē in multo uſu / & potius aſſi uel fri
xi ꝙ elixi.

¶ Oua galinarum recentiora integra cum albu
mine & uitello decocta aqua tēperatiora ſunt, &
cum agreſta & aceto preparata fiunt ꝯuenientiſſi
ma cetera reiciantur, qa ēt nō ſunt in uſu.

¶ Herbe ex qbus fercula fiunt: ſunt Borago / Bu
gloſſa / Spinachia / Blitis atriplices. Braſſica nihil
deterius priores conueniūt tempore magis cali-
do: ſed nō multum frequētande. Tempore uero
frigidiori quę fragātes ex odore ſunt magis cō-
ueniūt, Veluti / Mentha / Maiorana / Petroſellinū.
Et qa inter olera currūt ēt Cucurbite / Melones,
& cetera hmōi generis. Ideo iſta nō omnia cō-
probantur propter ſuperfluam humiditatē quā
habēt preſertim Citrulli / cuius chimū abhorret
calor inatus, unde ad putredinē ꝑparat : ut. 1. 4.

cap.de putredine.

¶Cucurbita uero tépore magni eſtus cum acre ſta preparata / & puluere optimi cinamomi / uti poterit & pepo cuius auidi ita oẽs ſumus qui du rior & rubicundior erit magis eligibilis quo ta mé ueſcendũ eſt cũ ſeminibus ſuis & parco uſu.

¶Grana ex quibus fercula fiunt placet far.

¶Itẽ grana ſpelte admodũ faris & eius loco ad miniſtrata placẽt magis: quã crediderim eẽ pin ſam illam pultem quę ex apulia ad nos depor tatur,ſemollela uulgariter nuncupata/ & Romę egris conceditur.Nõ placet Rizum, de ordeo ni hil ad preſenſ,quia ſicut dixi potiuſ preſeruo q̃ curo alia apud nos nõ habentur in uſu.

¶Non placẽt fercula paſtilia propter ineptã di geſtionẽ & ſupfluã humiditatẽ panata laudat.

¶Lac propter ſui facilem putrefactionẽ nõ lau do,ſi tamen quãdoq; tẽpore magni eſtus accipe retur raro & purũ ſine alterius cibi permixtione immenſa illa aſſumendũ eſt, & cum potu dilu tiſſimo.

¶Caſeus non multũ ſalſus/nõ nimis durus/nõ carie cõfectus/nõ recens cõuenire poterit, & in caſu noſtro magis ex lacte caprarum cõfectus q̃ aliorũ animaliũ propterea q̃a magis uergit ad ſiccũ:dũmodo in bonis paſcuis nutriant,& mõ tuoſis ſaltibus permorentur.

¶Fructus oẽs horarii uituperant propter humi dum qđ prebẽt nutrimentũ & aptũ putrefactio ni.Ideo pruna/ceraſa/criſomila/perſica, nõ pla

cent. Ceraſa uero quę acriter ſapiunt/bene matura plus ſunt ad propoſitum, Granata muza/uel acetoſa perfecta in cōplemento maturitatis ſumme laudantur, Amigdale recentes/ & ueteres/a cortice mūde conceduntᷣ. Auellane quoqꝫ ni duriores tarde nimis digererentᷣ, nuces poſt piſces ordinarie ſumuntᷣ: & in hoc caſu ꝓprobantᷣ magiſq̄ in ceteris ēt poſt quēcūqꝫ cibum. Habent.n. neſcio qd uenenoſitati oppoſitum: unde inoleuit illud: ut nux/& ficus ſimul ſumpte credantur nos a ueneno illeſos preſtare: ut Iſaach in dietis ꝑticularibus affirmauit Auer. ēt. 5. colliget eiuſdem eſt ſentētie: Auic. 2. cañ. cap̄. de nuce addidit rutam qđ mixtū omniū uenenorū medicinam putauit. Bñ igitur dixit Nurſi. ille dum in pręſeruādo a peſte bolos ſingulo mane ex nuce/rutha, & ficu/cōfectos oībus adminiſtrat: unde nō malum reputo ſi ficus ſiccas in roſis recōditas in. 1. mēſa in eſtate aſſumeremus: qa potētet uias cibi legimus aperire. 2. cañ. cap̄. ꝓprio. Caſtaneas nō auſim denegare & ſi dulces ſint: qa Auic. eodem cañ. in cap̄. de glande in fi. Dixit carnē eius bonam eſſe ueneno.

¶ Mala nō laudo pp crudū humorē quē generāt quę aūt odorabilia ſunt potius ꝯuenirent ad alterandū aerem diſpoſita ꝑangulos domorū & camerarum q̄uia cibi acetoſa placerēt magis niſi cruditas ſuperius expreſſa obſiſteret, ſi tamē in hieme ubi crediderim cum Iuuenale crudi poſuiſſe ꝑicula ſucci acciperētur ꝯueniētiores eēnt.

¶ Pira ꝯueniētiora preſertim in.2.mēſa inhieme zucharo aſperſa in eſtate bñ matura quę etiā ad redolendū ut mala poſſunt diſponi: Vuę bene mature per duos dies ante collecte pñt sūmi nō tamen nimis in iſto caſu propter innatā dulcedinē & humiditatē / & uidētur nigre meliores tum quia nō ita humide / tum q̄a acriores. Ficus recētes a cortice mūdate licet electiores ſint tamē nō placent uſqueq̄ꝫ / poterūt tamē ſummi tres uel q̄ttuor in.2.mēſa. Moris q̄cūqꝫ ſint nihil deterius reputatur.

¶ Legumina oīa reprobantur. Sicca.n.groſſum generant ſanguinē & recentiora / putribilia sūt. Dimictātur ergo niſi mūdata a cortice uel prima decoctione proiecta in ſa condiantur.

¶ Acrumina aſſuetis tempore hyemali ꝯuenire poſſunt inter quę cepe / & porum: Gal.3.de ſimplici medici. putauit uenenis reſiſtere: & Auic.2. cañ. cap̄. de alleo. In eſtate uero propter aduſtionem / humorū / & feruorem: quē ponunt nō laudantur. Et uſus qui cōmunis habetur aſſumēdi alleum in ſi'ibus tēporibus nō uſquequaqꝫ mihi cōueniens uidet̄ quū licet poſt comeſtionē ſtatim ꝑpter fragātiam quā habet alios malos uapores & anhelitus oppoſitos effuget. Cōpleta tamen digeſtione inficit humores ad calidū & eos adurit: unde multi ex eius uſu quorū unum ego cognoui in lepram tandem deuenerūt: relinquātur modo alia nocumēta quę ponit q̄a tantū in caſu ſuam cōuenientiam examino.

¶Sapores ſuper oẽs alios acetoſi cõueniunt:pre parationes igiẽ ciborum & ſiſia quę appetitũ in ducunt omnino huius ſint nature. Ideo acetum, uinum granatorũ/& pręſertim muzorũ & aceto ſorũ ſuccus aranciorũ/limonũ/citrorũ/agreſta, oio cõuenientiſſimi qbus addo ſuccũ ramuſcu/ lorũ in ſarmẽtis uitis inuẽtorum capreoli uulga riter dicti:& oĩa iſta inhieme cũ cinamomo ga riofilis croco/erunt permiſcẽda in eſtate cũ ſan/ dalis berbere/coriãdris preparatis cõtundi pñt. Et licet cõis omniũ medicorũ auctoritas:ita ace/ toſa comprobet tamẽ ſi qui lederenẽ exillis par cius debent ſumere, ut qui ex coriatione ueſice ſtricturã pectoris debilitatẽ neruorum pateretur reicianẽ qui ex ſynapi/& ruchetta conficiũtur.

¶Mel rob uini qđ ſapa dr̃ & hmõi dulcia per oppoſitũ non ꝯueniunt:Zuccarũ uero nõ omni no diſplicet, qa fercula nunq̃ inficit: ſed omnia deducit ad melius. Et poſſent ſpẽs confici in hũc modũ conueniẽtiſſime.

¶℞. Cinamomi electi, gariofilorũ/nucis muſca te:añ.ʒ.//. Corallorũ rubeorũ/radicum diptami albi/ſandalorũ rubeorum/raſure eboris/raſure cornu cerui:añ.ʒ.i.//. Coriandrorũ preparato/ rum. ʒ. vi. Poteris addare zuccharũ ad pondus omniũ/& erit mixtura omni tempore ꝯueniẽs.

¶Cetera aromata dimiſi propter acutiem & in tenſam caliditatem:quã ponunt iſta uidentur ſe curiora. Oleagina ac untuoſa oĩa & pinguia pe nitus reicianẽ, unde ſtructus porcinus lardum &

oleum nō ſunt ad propoſitū. Igiť procōdiendis ferculis oleū ex oliuis in maturis qđ omphacinū a Medicis dŕ, tanq̄ minus oleaginum eſſet electius. Cōfectiōes inhieme placēt quę aniſum habent intus recōditum: in eſtate quę coriandrū & ſemina cōmunia.

DE SONNO ET VIGILIA.

SONNVS Et uigilia cū utraq; magiſmodo facta malū afferant (ut SENEX noſter inqt.) Ideo ſtudēdum eſt hoc tēpore, ut ambo decēter adminiſtrētur. Dormiatur aūt in nocte nunq̄ aūt in die niſi qs multum eſſet aſſuetus quo caſu parum dormiat in nonis per horā uel minus: nec patiatur ſeſe in profundū ſonnū detrudi: ſed in delitioſum & mulcebrē/ & q potius conſortet ſpiritus & uirtutes corroboret q̄ illas ebetet & obtundat: linteamina qui facere poterit ſint ꝯtiuuo mūda & candida aquis lota currentibus/ & floribus redolentibus inde ꝯſperſa.

DE MOTV ET QVIETE.

EXERCITIVM Semper ad ſalutē conueniētiſſimū habitum eſt: ideonunc quoq; dicimus cōuenire, ſed temperatū & decens uſq; ad ſudorem excluſiue: ita ut ſuperflua reſoluanť & humores in motu & in feruore non ponanť. Fiat tempore congruo, ut Auic. conſulit. 3. pri. &

Raſ.cont. 16. ante paſtum ſemper, & digeſtione anterioris cibi completa / per loca boni aeris & delitioſa & bonis auris afflata / non pluuio & humido tempore / nõ multũ calido & eſtuoſo. Ideo uenationes paleſtrę coreę nimiũ agitantes dimittende ſunt. Et ubi quis uel ex incõgruẽtia tẽporis uel qa aliis diſtractus negotiis ſe exercere nõ poſſet utatur in mane anteq̃ ſurgat fricatiõibus per totũ corpus ſemper ad inferiora trahendo. Per oppoſitum quies poſt cibum aſſumptũ amplectenda omnino.

DE INANITIONE ET REPLETIONE.

REPLETIO Sicubi euitanda eſt, hic oĩo fugienda. Sit igiť comeſtio moderata non multum multiplicata per uices / neq; ẽt in longo q̃to unde reliqis famis in ſtomaco remanẽtibus ſurgẽdum erit a mẽſa: nec niſi poſt .8. horas ad minus ad illam redeũdum. Nec in eadem comeſtione diuerſis obſoniis & preparationi diuerſę ciborum indulgendũ eſt, ſed parce & parco apparatu uiuẽdum / ut ſobrietas potius & frugalitas habeať q̃ luxus & in tẽperantia. Illa.n.multũ ad putredinem preparant / qď ſub malitia artificis Auic.1.q̃r.cap.proprio totum expreſſit.

¶ Ab inanitione ẽt eodem modo cauẽdum: q̃a fames ſtomachũ deicit & illum malis replet humoribus ſpũs reſoluit humores nimiũ exacuit,

unde

unde nõ tollerãda eſt, ſed ſtatim incitante appetitu eundũ erit ad mẽſam. Nec aliis ẽt multũ inaniẽtibus ſtudẽdum eſt, ſicut itinerationibus longis ieiuniis cohitui freq̃tato: ſed qeſcẽdũ domi & temperantia in oĩbus diligẽda: ſed qui delicatior eẽt regimĩe ſanguinẽ mltiplicãte ãtea uſus, nec artifex eſſet laborioſus & dificilis robuſtum habens/ & muſculoſum corpus & aſſuetus: qñq̃ ad cohitũ lege & honeſtate permiſſum accedere poterit. Et ut regula habeat, ter in menſe factũ uel q̃ter ad plus ſatis conueniẽs eſſe arbitror, ne ex dimiſſione ad errorem ueniamus quẽ uereť. Haly. 3. teg. §. uenereorũ &c. Et Auic. xx. 3. tract. 1. cap. x. Ne ẽt ex frequẽtatione illud cõſequamur, qđ Ariſto. in ſuo de longitu. & breui. ui. & Auic. eo. lo. cap. 11. Videnť prognoſticari. Fiat aũt quũ natura incitauerit, ut illud iuuamẽti habeamus: qđ Gal. in. §. alleg. pollicet. Et fiat hora cõgrua poſt celebratam. ſ. digeſtionẽ primã. 7. uidelicet horis elapſis a cibi aſſumptione. Ita. n. inſtruxit nos princepsillo loco cap. 12.

¶DE ANIME ACCIDENTIBVS.

ACCIDENTIA Quę animã letificãt ꝓficua qui dẽ ſunt. Ideo Gaudiũ tẽperate agitandum eſt, & rebus iocoſis quę hilarem hominem faciunt honeſte intendendũ. Timor quõq̃ & puſallanimitas exuatur. Triſtitia omnis abii-

cienda. Rixe & altercationes/dimictēde omnes. Liuor & odium/penitus poſtponēdum.

¶SECVNDA PARS MEDICINALIA COMPLECTENS.

✠

NVNC AD Medicinalia transeūdum. Iuxta qđ omnes primitus admonendi ſunt,ut ſi quis aliqua egritudine ſibi aſſueta laboraret nō erit illa medicāda, ſed dimictenda in propriis terminis. Vnde ſcabioſi/ulceroſi/podagrici/aperturam emoroidalem, patiētes his oībus contēti eſſe debent quū ſuperfluitates expurgent. Vnde uia nō eſt ad deteriorem cō ditionē:his proteſtatis in hoc caſu ante oīa uirtus uitalis/& ſedes illius in corde exiſtēs ſemper confortanda erit potiſſimū illa quę uenenoſitati reſiſtunt adminiſtrādo:& in hoc effectu duplici uia inſiſtēdum eſt extra.ſ.applicādo/& intus aſſumēdo. Primū fit multipliciter, primo cū odorabilibus cordialibus:unde mos inueteratus ſurrexit poma geſtandi quē non improbando:ita pomū conſtituendū cenſto cum Gentile nr̄o.

¶℞. Gariofilorum, ligni aloes/macis/nucis muſcate:an̄.ʒ.i. Maſticis / ſtoracis/ calamite:an̄.ʒ.ii. Sandolorū oīum:an̄.ʒ.i.//. Croci.).i. Campho

te.).ij. Muſci.g.iii.Laudani diſſoluti apud ignẽ quãtum ſufficit ad incorporandum: uel ſimplicius pro pauperibus.

℞.Pulueris corticum citri,& ſeminũ eius:añ. ʒ.i.Croci.).i.Camphora.).ij. Et cum laudano cõprehẽdãtur,uel completius pro potẽtioribus.

℞.Storacis,ſandalorũ rubeorũ/corallorũ rubeorũ/boli armeni:añ.ʒ.i.Ligni aloes/roſarũ rubearum/florũ nenufaris/florum bugloſſe/gallię muſcate/macis/zedouarie:añ.ʒ.ij.Spicelnigelle, ambre:añ.).ij. Cãphora.g.6.Muſci.g.4.Laudani,maſticis:añ.z.ij.Et poſſet addi parũ cere noue pro meliori corpore gũme diſſoluant̃ apud ignem & cetera in puluerem cõtrita apponant̃. Et ſi quis curioſius uellet ſibi ſm temporum diuerſitatẽ proportionalia olfactare poſſet inhieme calidiora eligere & pomũ ꝯficere,& in eſtate frigidiora/& habebit intentum.

2. poſſent fieri ſacculi cordiales/& portati cõtinuo in regione cordis: & in hoc magnã uim repoſitam eẽ arbitror. Ita igitur faciũdum erit.

℞.ſpẽrũ epithymatis cordialis.z.i.ij.& permiſcatur cãphora uel muſcus iuxta exigentiam tẽporis.g.iii. Addat̃ puluis bone terre ſygillate.z.ij. Ponant̃ oa ꝯtrita in ſacculo ſericeo d̃ grana: & applicet̃ mamille ſiniſtre. Multi aũt deferunt in hoc caſu aliquod uenenoſum,ut puluerẽ roſpi diſiccati/uel puluerem trociſcorum de Tyro uel laminã arſenici,uel puluerem/credẽtes ut ſicut clauus clauo truditur:ita unum ueuenũ alio

effugari:ut apparet de compoſitione Tyriacę ꝙ uenenoſa complectẽs:ita mirabiliter uenenoſis diſpoſitionibus opilatur,qđ quidem nõ auſim omnifariam improbare mihi tamẽ placet magis per cordialia appropriata q̃ per inficientia uitalia corroborare:unde patet in exemplo melius a fideliſſimis militibus ciuitatẽ defendi ab hoſtibus q̃ ab inſidiantibus ẽt ſi hoſtes illi arcerentur & profligarent. Tuẽtur.n.illam ad prędã nõ defendunt ad ſalutem.

¶ 3.Laudant lapilli precioſi,qui a ꝓprietate cor habẽt letificare & effugare uenena:Alber. in ſuo de lapidibus laudauit carbuculum,cuius cũ tres conſtituat ſpẽs Rubinũ/Balagiũ/& Granatum, huic ultimo prerogatiuã dedit. Sua tamẽ copia ipſum uileſcere fecit, & ſuemet uirtuti detraxit. Ego tamẽ crediderim carbũculum illum lucentẽ in tenebris quẽ naturã & ſpẽm electiſſimi rubini habere arbitror & apriſcis antrax nũcupatum fortaſſe afugãdo antrace uenenoſo apoſtemate ſibi reſeruaſſe ſolum hanc proprietatẽ.Iacynthus ẽt mirabilr in hoc ualere aſſeritur.Zaphirus quoq; idem efficere perhibet:qui oẽs uel ſuper precordia portãdi ſunt uel anulo in digito geſtandi qui illuc dirigitur,& eſt digitus anularis nũcupatus.Aghatẽn quoq; ad hunc effectũ Alber.inter alios cõnumerauit. Veꝝ iſti nõ oẽs eodẽ modo agunt,ſed diuerſimode. Aliq.n.cor confortant & letificant,ut Iacynthus / Carbũculus/& ſpẽs ſue:nõnulli uero uenena effugant,ut

Zaphirus|& Aghates.Et addunt qdam q Cor-nelius lapillus iſculptus effigie cuiuſdã ſyderis qđ ſerpẽtarius dicitur, & eſt ymago uiri incinti ſerpẽte manibus caput & caudam capientis mi-rabilem ad uenena habere proprietatẽ conferẽ-di:& hęc effigies in Aghate/uel Zaffiro ſi eẽt in uenta me iudice eẽt efficatior.Et Pau.2. pontifi. max.Lapillum illum taliter ſignatũ habere in-ter dilitias & theſauros ſuos audiui.Et inde oĩa uenena intrepide contempſiſſe.

Quę aũt geſtanť in ore potius ad anhelitus in fecti occurſum ꝯterẽdum & aeris infecti inſpi-randi malitiã rectificãdam ualere crediderim q̃ ad cor cõfortãdum.Placet tamẽ uſus illorum, nec uelim pretermicti debere.Inter ea aũt inole-uit iam dudũ zedouaria quã non improbo pre ſtim tẽpore frigido quo ẽt fructus Iuniperi mi-rifice laudarem.Vbi uero aer incaluerit laudã-tur,Charabe/mirthus/ſandali:poſſunt ẽt confi ci pilľe ex his & ſimiľr in ore geſtari.

℞.Igiť terre ſygillate/boliarmeni:añ.3.ii.San dalorum rubeorũ.3.i.Reformenť pilľe.x. cũ ſy. de acetoſitate Citri,& portenť. Poterunt ẽt frica ri dentes de mane in exitu lecti:cum pauco bo-ne tyriace/uel cum alleo/& in hoc placet alleum quũ interius nõ aſſumatur.Et gal.putauerit ipm eſſe tyriacã ruſticorum inde ſimplici medicina. Et in hoc caſu dentes ẽt mundare:ac os ſepius colluere bonũ eſt,ut aer inſpiratus nihil altereť ex ſorditie dentium & gingiuarum:unde cũ ace

to ſqlitico dentes prius abluantur poſtea cōfricentur ex hoc puluere.

℞. Salis cōmunis/uſti/marmoris albi/pumicis/corallorū alborum:añ.ʒ.i. Cornui citri, gallie muſcate:añ.ʒ.ii. Subtiliſſime pulueriʒent & adminiſtrentur.

Nec pretereūdum qđ .7. colliget in fine dixit Auer. urinā hirci olfacere conuenientiſſimū eſſe remediū. Auctoritas tanti Viri exigit a nobis fidem indubiā ſuis dictis adhiberi: ſed quia fetidiſſime ſapit illa & totus hircus uereor, ne potius inficiat q̄ proficiat niſi occultā q̄ndam uim habere diceremus quę cum fetore conſūcta quę de proſternētibus uirtutem aſſeritur mihi redditur aliquātulum ſuſpecta.

DE HIS QVAE INTVS ASSVMVNTVR.

IAM ad ea quę intus aſſumunt ueniēdum eſt, & hęc quidem triplici uia progrediunt. Vna ut cor confortet, altera ut uenenoſitati immediate reſiſtant, ꝑ ʒ. ut corpus mundū & omnino defecatū conſeruēt. Et poterunt ēt in uno medicamine hęc tria pariformiter complecti. Itaq; in .1. uia laudatur hęc mixtura.

℞. Quattuor zucharorū cordialium:añ.ʒ.ii. Spērum tria ſandali.ʒ.i. Fragmētorum lapillorum ingredientiū elſum de gēmis ʒ.i. Trociſcorum de terra ſygillata .ʒ.ii. Bolarmeni loti in

aqua acetoſe.).ii. Reducanť ad formā cū ſy.de acetoſitate citri capiatur de mane ad q̃titate bo-ne auellane/& tardeť cibuꝫ tribuꝫ horiꝫ.
¶Item eodem modo.
¶℞.Spērum de ligno aloeꝫ/Spērum diamuſci dulciꝫ:an̄.ʒ.i.Spērum elꝉi de Hyacintho deſcri-ptione Auic.ſ.can̄.ʒ.ii.Zuchari diſſoluti cū aqua acetoſa / uel roſata in eſtate, & inhieme meliſſe fiat confectio in tabuliꝫ accipiať.z.//.Immedia-te poſt cibum.
¶Item alia in tabuliꝫ poſſet ēt fieri iſto modo.
¶℞.Cinamomi electi.ʒ.iii.Seminum acetoſe/ſe minū citri:an̄.ʒ.ii.Radicū diptami,radicum tor mentille/ limature eboriꝫ/ limature cornu cer-ui,uel unicorniꝫ/ſi haberi poſſet oſſiꝫ de corde cerui:an̄.ʒ.i.Corallorum rubeorum/been albi, & rubei:Margaritarū pręparatarū:an̄.ʒ.//. Frag mentorū ingredientiū/elꝉum de gēmiꝫ : an̄.).i. Fiat puluiꝫ ſubtiliꝫ & accipiat Zuccharū clarifi-catum:ut ſupra in dupla proportione.Et fiat in tabuliꝫ ſumatur ieiuno ſtomaco bibeudo deſup parum optimi uini.
¶Item magiꝫ contra uenenum.
¶℞.Boliarmeni preparati,cū aqua acetoſa.z.i. //.Cinamomi electi.z.//.Radiciꝫ tormētille di-ptami/gariofilorū/ſpodii/ limature eboriꝫ:an̄. ʒ.//.Anthore ſiccce/corticū citri:an̄.ʒ.i. Margari tarū preparatarū.).ii.Fragmētorū, ut ſupra:an̄.).i.Auri argenti foꝉ.n̄.6.Fiat puluiꝫ/& cum Zu-charo,ut ſupra conficiatur utatur/ ut ſupra.

¶ Item poſſemus et in forma iuleb cordiali adminiſtrare: ita faciendo.

¶ ℞. Endiuie/ſcariole acetoſe/borraginis/bugloſſe/pinpinelle/florum cordialiũ/florum nenufaris: añ. z. ||. Infundant in aqua ut ſupeminat & poterit melius fieri cum aqua roſata/ & ſic infuſa permaneát per duos dies: & ſi nimis deſiccaretur aqua ex reſidentia. Iterũ ſuper infundat & tota hęc infuſio diſtilletur, & qđ prodierit cũ zucchari ſuffitiẽti quãtitate iultriplizet & poterit addi parum aceti ꝑ conuenientia meliori in iſto caſu/ & poterit rurſus aromatizari cum ſandalis/cum bolo, cum terra ſygillata/cũ ſpodio: cum corallis/iuxta occurenté intẽtioné. De quo accipiatur in mane. z. i. vel. z. i. ||. Cum optima aqua dilute & ieiunet aliquãtulum & hoc tẽpore eſtiuo. Hiemali uero magis cõueniret, Bettonica/maiorana/ſcabioſa/meliſſa/berbena/calamentũ/flores antos/cortices & ſemina citri/zedouaria/ſemina baſyliconis: quę omnia iuxta decentem q̃titatem infundant in aqua meliſſe ſubliment & iulepizet exiens/ut ſupius dixi.

¶ Quę aũt uenenum opprimunt. 2. loco multa ſunt & poſſunt plurima adduci: tamẽ gr̃a breuitatis electiora referemus. Accedit añ alia Tyriaca: culus laudes per multe recenſent a Gal. in libel. de tyria. ad Cęſarem, & ab Auic. 5. cañ. & lib. de uiri. cor. Sexus igr̃ etatis complexionis & tẽporis ratione habita detur de ea debita doſis uidelicet a. ʒ. ||. Vſq; ad.). iiii. Cum optimo uino

in hieme:& in eſtate cum aqua acetoſe/uel roſa-
ta:quotidie tamen non eſt exhibenda,ſed inter
pollatis diebus (ut bis in ebdomada)& poterit
frequētius aſſummi ſi plus inter infectos uerſa-
remur,& hec medicina ita ſublimis eſt:ut Auic.
in cap̄.de preſeruatione a peſte.1 4.dixerit ꝙ ip
ſa eſt de illis ex quibus ex ea fit euaſio .
Accedit ēſ mitrydatum medicamē ad uenena
ſublime inuentum a mitrydate rege Ponti.& a
Leoneo magni Pōpei Liberto poſt uictoriā pō-
ticam ad nos tranſlatum:cuius iuuamentum in
caſu ita efficax eſt,ut añ tyriacam Auic.cap̄.alle-
gato putauerit preualere:nec ego textū illum in-
telligo,ut Genti.& moderniores qui ſic iacet &
de illis ex quibus ex ea fit euaſio eſt adminiſtra
tio tyriace & mitridati ante eam interpretant̃.
Ergo ante eam.ſ.febrē & caſum in morbo:ſed
hoc totum intellexerat Auic.de omnibus reme-
diis illo cap̄.adductis non ſolum de metridato
quū ibi per rubricam polliceatur preſeruare &
non curare:unde locum rubricauit de preſerua
tione a peſtillentia.Ideo nō minus de tyriaca q̄
de mitridato intelligimus ꝙ preualeat ante ad
uentum egritudinis.Comperat igitur ſaluo me
liori iuditio tyriacam & mitridatū & putat ty-
riace in hoc caſu preferri mitridatum:& uideat̃
dictum Auic.in cap̄.de tyriaca : ubi habet ꝙ illa
eſt medicina in uenenis electa preſertim in pun
cturis ſerpētum morſu/canis rabidi/ & uenenis
ebiditis.In iſtis igit̃.habet excellentem conferen

tiam:in cap̄.uerò de mitridato habet q̄ tyriaca eſt magis iuuatiua ipſo in uenenis ſm pentū q̄d' putat Gent.prouenire ex uirtute carnium uipe rarum ingredientiū:& ſubdit Auic.in reliqs ue- ro non diminuitur mitridatū a tyriaca diminu tione de qua ſit curandum,imo eſt magis addi ti iuuamenti in pluribus & confidentioris utili- tatis.Si igitur uerus eſt Auic. in his dictis q̄ ipm eſt quidoq; confidentioris utilitatis & additi iu uaméti,oportet inuenire caſum ubi hoc habeat uerificari,ſed in morſu rabido in puncturis ſer pentum/in uenenis ebiditis preualet tyriaca:ut ſuperius adductum eſt de intentiōe ſua.Ideo re- ſtat q̄ mitridatum preualeat in aliis diſpoſitio- nibus uenenoſis & nō ſunt niſi duę uidelicet cō- tagio peſtifera/& uulnera facta cum ferro uene- noſo & ꝓpterea aſſero intrepide:ut textus Auic. poſſit uerificari in caſu noſtro mitridatum ante tyriacam preualere:quod fortaſſe totum erit qa in mitridato nō ingreditur opium ſicut in tyria ca ebetans & mortificans uirtutem cordis quam nos in caſu querimus pro poſſe uiuificare & cō roborare.Adminiſtrentur aūt per doſim & mo dum in tyriaca expreſſum.

¶Poterit etiam fieri mixtura ex his iſto pacto.

¶℞.Tyriacę optime.ʒ.iii. Mitridati electi.ʒ.v. Boli armeni.ʒ.ii.Incorporētur omnia cū aqua roſata & adminiſtrentur in doſi predicta.

¶Accedit et tyriaca diateſſeron.i. d' quattuor re bus:quia quattuor ſunt ſimplicia illi ingredię-

tia. A plurimis uero elľum de gentiana uulgariter nūcupata: & hęc medicna īferior eſt duabus primis & ē ſatis eleuata in gradu caliditatis. Detur igitur in eſtate cum aliquo alterāte ad oppoſitum indoſi ſuperius taxata: & eodem modo.

¶ Accedūt etiā multa alia quę obſiſtere ueneniꝫ ex proprietate habent, ut Scabioſa/bethonica/uicens toxicum, Berbena/enula/cardus ſc̄tūs/carlina: quā ego ſuchaa in medicina puto nūcupari. Zedouaria/tormentilla/diptamus/pinpinella, terra ſygillata/bolus armenus: ex quibus uel ſygillatim deperſe uel mixtim aduicem cōponendo pulueres poſſunt fieri: unde ſi hyemis fuerit componatur puluisi ſto modo.

¶ ℞. Scabioſę/bethonice/barbene: añ. ʒ. ij. Terre ſygillate/boli armeni: añ. ʒ. iii. Fiat puluis ſubtilis de quo detur cum uino. ʒ. i. Pro uice continuetur aſſidue/uel inter calando dies ubi qs alia ſummeret. Vt dicemus in fi. Tempore uero eſtus ita fiat.

¶ ℞. Diptami/tormentille/pimpinelle: añ. ʒ. ij. Terre ſygillate/boli armeni: añ. ʒ. iii. Fiat pulūiꝫ (ut ſupra) detur in eadem doſi cum aqua acetoſę/uel cum uino: & in his duobus pulueribus eſt efficatia magna in quibus ego multum cōfido: ut ſi quis affiduo utatur quaſi impoſſibile ſit ut in epidimiā cadat: & hoc habeo pro certiſſimo & conſtat mihi per experientiam relatam a fide digno & patet ex ingredientibus: & laudes boli armeni/predicantur ab Auic. 2. cañ. cap̄. de luto

armeno : cui in iſto caſu attribuit excellentiam maximam.

¶ Nouiſſime introductus eſt uſus herbe notiſſime quę lauaneſe uulgariter nūcupatur, & in omni modo adminiſtrationis cōuenire dr̃ uidelicet in puluere reducta ſublimata in radicibus: uł in foliis/uel expreſſa in ſuccū: mihi tamen placeret ut durante hyeme ſublimarentur radices bñ lote a terra & aliquātulum contuſę. Deinde in eſtate ſublimarētur folia cum ſtipitibus ſuis: de ſucco uero nō probatur/ne dum uolumus a peſte preſeruari de prauato ſtomaco: in aliā egritudinem incideremus. De hac tamen herba nihil apud probatos conſtat, nō auſim igr̃ omnifariam affirmare niſi experientiā uiderem remicto me igitur experdis. Accipiatur autē aqua hęc cum pauco boli armeni.

¶ Predicantur ēt cortices radicum arbuſculi qđ alteronc uulgariter nūcupatur, eodē modo ſublimate per ſe uel cum aliis : & aqua exiens accipiatur, ut acqua prius dicta uidelicet. z.4. Pro uice cum pauco boli armeni preparati.

¶ Sunt nōnulli qui faciunt pillas ex euforbio, ſpica/& maſtice/& aſſerunt remedium ſolēpne qđ propterea ualere crediderim qa euforbium efficacem uirtutem habet attrahendi: unde totū illud uenenoſę infectum ad ſe trahere putauit inuentor qſqs fuerit. Lege Auic. 2. cañ. cap. ꝓprio. Vbi adducit experientiam ꝙ ſi qs morſus fuerit uel punctus a uenenoſis, ſciſſa/cute/& gūmi: hoc

appoſito putat liberari ex atractione ueneni ad ſe. Ego tamen non penitus approbo illaꝝ uſum propter intenſam caladitatem euforbii quę poſſet aduſtionem inducere & rurſus ſtomachum & inteſtina ualide pungere & excoriare: & Anic. illic putat interficere aucte ſumptū ꝗ ociſſime.

℗ Eandem uia procedere arbitror remediū cuiuſdam noſtri aromatarii qui pillam quādam exhibet quā per. xv. dies aſſerit in ſtomacho permorari & infra hoc tempus tutum putat eſſe ſumentem: inde termino hoc elapſo aliam propinat & pollicetur continuā incolumitatem ei qui ita proceſſerit. Puto igitur pillam hanc ex gummis confectam & ꝓpter atractionem ualidam uenenoſe labis ſumētem illeſum prętare ſuper quod nihil modo iudicauerim quū neſciam penitus ingredientia. Cenſeo tamen uirtute gummorum examuſſim diſcuſſa non uſquequaꝗ ſecurum eſſe talem pillam aſsūmere ꝓpter tamen magnam intercapedinē ſpatii fortaſſe nō multum poterit nocere. Ideo ſtāte experientia poſſet accipi.

℗ Reſtat nunc. 3. de mundificantibus dicere: in quo caſu omnibus cautum eſſe debet ſe preparare ad expurgandos ſupfluos humores dū prius digeſti fuerint iuxta ſenis ſentētiā in prima particula, ut nihil inſit extraneum qđ deprauationē hanc uenenoſam recipere poſſit. Bonum igitur erit ut quiſꝗ iuditio periti medici iuxta plenitudinē corporis ſui, ſiue plectorica, ſiue cachochi-

mica fuerit ſe ſe mundificet & detergat:preſertim adueniente tempore pacatiore & uernali qa ſub cane & anti canem moleſtas eſſe farmacias ſenex profexus eſt:in quo caſu quia diuerſe sũt, & cõplexiones & plenitudines nihil expreſſe po ſuerim arbitrio uocandi iudicis relinquẽdo. Nõ diſpliceret tamen pro digeſtiuo ſyr. genti. in ꝯſi lio ſuo qui digirẽdo ueneno ẽt obuiat. Sic igitur preparetur.

℟. Radiũ yſopi, liqritie: añ. z. i. Meliſſe, capilľ. v. ſcolopendię: aň. m̃. i. Seminis endiuie. 5. portu lace, ſandalorum alborum, & rubeorũ: aň. z. ii. Zuchari. lľ. i. Fiat ſyrupus & acetoſetur cum ace to cõmuni. Poſſemus tamen magis a proprieta te effectum conſequi qa Genti. uidebatur intendere cuidam diſpoſitioni pectorali tunc coniũcte cum peſte: unde conſilio ſequẽti non uidebať ſibi omnino tutum bolum aſsũmere qui manifeſte pectori inſidiatur. Fiat igitur ſic.

℟. Roſarum rubearum, ſeminis endiuie. 5. ſca riole, ſandalorum omniũ: aň. z. ii. Diptami, tormentille, meliſſe, pimpinelle, corticum &. 5. Citri: aň. 3. iii. Buliant in duabus ſitulis aque, & cũ lľ. i. Zuchari fiat ſyruppus acetoſus, uel non iux ta occurrentem intentionem accipiatur ipſius. z. i. ii. Cum aqua acetoſę endiuie, & meliſſe, uľ bu gloſſe: aň. z. i. Solutiuũ uero placeret magis ut eẽt de benedictis: ſicut reubarbarũ & ſiľia: q̃ de mul tum laborioſe ex ſoluẽtibus totum tamen relinquatur iuditio farmacantis.

¶Nec minus laudauerim flobothomiam etate, uirtute/ſexu/tempore/& complexione:nō contradicentibus. Si qs iuuenis igitur robuſtus/carnoſus mediocriter, aſſuetus bono regimini & ſanguinem multiplicanti, in aduentu ueris uellet flobothomari non inficiaré immo perſuaderem potius:& licet Gent. conſuluerit de ſaluatellis mihi tamen plus placeret,ut media icideretur: ut ex toto corpore ſanguis educatur nō ſolum de particularibus locis. Fiat igr̃ iuxta modū Auic.4.1.cap.1. In corpore reqrente/primo flobothomia inde digerantur materię cum ſyrup. poſtea euacuentur. Corpore autem taľr mundificato perſeuerandum eſt in aliquo qđ continuo manu teneat illud laxum & mundum:& laudātur eximie piľe ille quę cōmunes appellātur ex mixtione:aloes/mirrhe/& croci:qarum deſcriptionem originaľr ponit Gent.1.4.cap. de perſerua.a pe. & eam. Sciunt omnes aromatarii. Illarum uero laudes a Ruf. īuentore poſite ibidē referuntur, conteſte ét Raſ.16.continētis. Aſſerūt enī nūq̄ fuiſſe īuentam medicinam comparem nec ſe uidiſſe aliquem bibétem hanc medicinā qui perierit:Qua propter mihi tanta in illis eſt fidutia ex aloe feces & ſuperfluitates cōtinuo educente ex myrrha & aloe / rurſus a putrefactione preſeruante & ex croco uirtutem uitalem/& cor confortante, ut impoſſe crediderim cum uiris illis illuſtribus aliquem eis utentem ab epidimia poſſe uexari. Sūmanť igr̃ tres/quattuor,uel qnq;

quotidie:uel iterpollatis uicibus quando alia ac ciperentur,& pro pueris poſſet fieri puluis/& cũ uino uel aqua cicoreę/uel acetoſę iuxta intentionis & temporis diuerſitatem propinari inquátitate.).i.plus & minus ſm etatem. Nec pretereũ dum ꝙ multi alterant hanc receptam apponédo de aliis qđ quidem mihi non probatur. Sciuiſſet.n.Ruf.multa ét addare ad ꝓſitum : ſed ea putauit i caſu ſufficere & qđ additur de aliis tribus defraudat quę non minoris ſunt ponderis i hoc caſu.Nihil igr̃ addendum erit niſi ut Gent. facit q in tempore magni eſtus parum Cáphore addendũ céſuit. Fiant igr̃ ſub iſta ꝓportione.
℃℞.Aloes.ʒ.||.myrrha croci:añ.ʒ.ii. Camphore.).||.Cętera uero uel augendo ſoluentia uł cófortantia baſim uite nunq̃ mihi uiſa ſunt conferentia,ſed potius impedientia.
℃Vltimo loco tandem occurrunt illa quę permixtas uirtutes habent iter quę oĩa elegi tres ſublimationes efficaciſſimas & citiſſime conferétie.Et modernus papieñ. licet i multis uerboſus nugis q̃ plurimis abundet.Mihi tamen in hoc medicamine plurimum cóplacuit cuius iſta eſt permixtio & modus operationis.
℃℞.Radicum tormentille/uiridium / radicum gariofilate/diptami albi / eodé modo : añ.lł.||. Radicum enule cápane.ʒ.4. Foliorum & ſemiſ acetoſę:añ.ʒ.v.Bugloſſe/borraginis/florum earũdem/roſarũ tubearũ:añ.ʒ.7. Pimpinelle/ſcabioſeę:añ.ʒ.6.Succi limonum.lł.1.Tyriacę.lł.||.

Aq̃ ardẽtis facte de optio uino & reiterate .z.iiii. Terre ſygillate / boli armeni : añ.z.ii. Sandalorum alborum & rubeorum / ſpodi / been / albi & rubei / margaritarum : añ.z.i.//. Oſſis de corde cerui.z.i. Raſure eboris.z.//. Croci.ʒ.iii. Camphore.ʒ.ii. Foliorum auri .ñ. 100. Accipe folia auri, & minutim diuide pone ſic diuiſa in aqua ardente bene obturando orifitium ãpulle, ne aqua illa euaporet & dimicte ſic per.15.dies. Deinde accipe margaritas ſubtiliſſime tritas & ipas pone in alia ampulla cum ſucco limonũ & bene ẽt obturetur orificium & dimictantur per tantũdem temporis. Inde radices bene ablue cũ uino optio a ſordibus terre quę deſiccate in umbra alotione predicta conquaſſentur in mortario & ſimil'r herbe flores & quecũq; piſtanda reducantur in puluerem / & cum radicibus permiſceantur & omnia cũ tyriaca comprehenſa ponantur in uaſe uitreato: & ſuperinfundãtur poſt reſidentiam pręedictam margarite cum ſucco limonum / & aurum, cum aqua ardente. Tal'r deinde uas obturari debet, ne minimum reſpiret. Poſtea facias foueam in terra humida profundam tribus pedibus, (uel circa:) ubi conſtitues ſolariũ calcis uiuę q̃titate ſemipedali, & hic collocetur uas tale cũ fimo equino uel uinaciis circũdatum undiq; : ſic illo ſituato ad modũ guaineriſ ſuperinfundenda eſt aqua cõmunis menſura duarum ſitularum . Ego tamen probarem magis tantũdem aque acetoſę uel meliſſe iuxta

qualitatem tẽporis quo facto dimictatur uas il-
lic per dies.12.omnibus tribus diebus/uel quat-
tuor uinacias remouẽdo. Expleto tempore to-
ta illa materia ponatur in bocia/& cum igne li-
gnorum ſiccorum & natura dulcium ſeu mol-
liũ,ut ſunt ſalyces & ſimilia/diſtillentur ad alem
bicum. Aqua uero quę proueniet iterum permi-
ſcenda eſt cum materia fecali in boccia rimanẽ
te,& iterum ſublimãda. Et aqua proueniens pu-
natur rurſus ad alembicum in balneo marie &
qđ progredietur uſui reſeruandum eſt in uaſe
multum obſtruſo & ſygillato: ne hęc ſublimis
aqua ꝓpter ſui ſubtilitatem ſtante reſpiramento
q̃ citiſſime euaneſcat. De qua parum accipiendũ
eſt ad pondus.ʒ.ii. Vſq; ad.ʒ.ß. Per ſe ſola,uel
permiſcendo cum aqua acetoſę/uel endiuie,prę
ſertim tempore magis calido.

¶ Secunda ſublimatio nõ inferior prima me iu
dice hoc modo deſcribitur.

¶ ℞.Radicũ tormentille/radicum gariofilate,
diptami/enule/gentiane/corticum radicum ale
ronis/ſeminis acetoſę/floꝶ.4.cordialiũ:añ.ʒ.ß.
Sandalorum omniũ/ſpodii/been albi & rubei,
oſſis de corde cerui/Zedouarie/corticum & ſe-
minis citri, mirtillorũ/raſu.eboris/ligni aloes,
añ.ʒ.ii. Terre ſygillate/boli armeni:añ.ʒ.ii. Cro
ci.ʒ.iii. Myrrhe.ʒ.i. Ambre/cãphore:añ.ʒ.i. Mu-
ſci.ʒ.i. Foliorum auri. ñ.25. Smaragdi, Zaphiri,
Granati:añ.ʒ.i.ß. Margaritarũ nõ perforatarũ.
ʒ.ß. Succi pimpinelle/ſucci ſcabioſe/ſucci betho

nice/ſucci berbene/ſucci uincitoſici / ſucci auane
ſe/ſucci arancioꝝ/ſiue limonũ : añ.z.8.Succi ace
toſe.lꝭ.1.Aq̃ ardẽtis.lꝭ.2.Tyriace fine.z.7.Mitri-
dati/trifere pſice:añ.z.4.Aurũ/lapides ꝑtioſi / &
margarite/muſcus/ãbra/cãphora/& crocus:op
time puluerizata ponanť in bocia cũ aq̃ ardẽte,
& ſucco arãcioꝝ,optĩe obturata ꝑ tres dies & no
ctes:& oĩa alia ponanť in alia boccia piſtatis pi-
ſtãdis ſimul cũ ꝑdictis ſuccis ſupra cineres cali-
dos ꝑ tres dies.Deinde oĩa iſta ď ſa boccia diſtil
lẽtur,& aq̃ quę exierit ponať in prima boccia &
ꝑmiſceať bene.Iterũ poſtea diſtillenť & qď ꝓue-
nerit ex ſublimatiõe uſui reſerueť,qď accipi põt
purũ in pua q̃titate uľ ꝑmixtũ,ut dixi ď prima.
¶Tertia ſublimatio facilior breuior, & nõ mi-
nus accomodata minoris ſumptus & diſpẽdii:
nec requirens tm̃ ſtudium in alembicatiõe:nec
ita longe ꝓcedens per breues tramites ſtatim ad
rem accedit:& ideo omnibus ſtatim ꝑmanibus
poteſt ocurrere & ſic deſcribitur.
¶℞.Carline/zedouarie/diptami albi/cardonis
ſancti/corticũ radicũ aluaneſe/i iſto tẽpore hie-
mali.Eſtate uero ſucci foliorũ eius / corticum ra
dicũ alieronis/uel aq̃ ſublimationiꝭ ſuorũ fru-
ctuũ:añ.z.ii. Sandalorũ alboꝝ & rubeorũ/ſemi
nis citri excortiañ.z.i.Tyriacę.z.iii. Mitridati.z.
4.Spẽrum diamargaritonis/deſcriptiõe Nico.
ſpẽrum elẽ ď Hyacintho : deſcriptione Auic.5.
cañ. añ. ʒ. 6. Camphore. ʒ. i. Muſci .Ↄ.1. Aquę
uitis.lꝭ.iii. Ponantur in boccia uitrea & ſepeliať

infimo ęquino bene obturata per.4.dies.Dein-
de ſublimentur per alembicũ & exiens uſui re-
ſeruetur, accipiatur aliqd purũ uel permixtũ &
habebiť inténtum:& hęc mihi propter ſuam faci
litatem uideť ſatis expedita & ſatis ét habere ui-
goris ad preſeruãdum:& hanc cenſeo ab oĩbus
preparari debere & ſummi ter ad minus in eb-
domada p̃ſertim ſi ab aliis uacauerit remedius.
¶In qualibet aũt iſtarum ſublimationũ mihi tã
ta in ẽ fides:ut firmiter ꝯceperim neminé poſſe
talĩ morbo inuadi qui eas familiares habuerit:
Quinĩmo ſi qs fuerit actualr̃ ab egritudine pe-
ſtifera deprehéſus mihi certiſſime pſuadeo exhi
bita aliqua iſtarum ſublimationũ inſpecta uirtu
te ingrediétiũ & efficatia quã habẽt ſubito ad pe
netrãdum ad pręcordia quaſi impoſſe eſſe ꝙ ad
morté deueniat:pręſertim ſi in principio mor-
bi:aut in prima parte augmẽti anteq̃ cõfirmata
ſit peſtis & uenenũ admiſtrenť.
¶Habeo ét certã experiétiam cuiuſdam electua
rii:de quo legi mirabilia in quodã libello q mi
hi ſq̃lore obliteratus p̃manibus obuenit dũ fa-
ſciculos reuoluere & rugas uetuſtatis excutere in
bibliotecis medicorũ ad medicamina occulta ꝓ
prietate cõferentia pquiréda : & reperi illum in
loco infirmorũ fratrũ minorũ de obſuãtia con
uetus nr̃i Peruſini:cuius deſcriptioné hic nõ po
no/quia tãq̃ theſaurũ meũ occultã eſſe uolo. Si
quis tñ mihi fidem adhibédam putat & electua
riũ hoc cuperet / ab aromatatio cum ſigno diu

Marci/& pilę aureę, qui illud preparabūt habere poterit: quod in mane ieiuno ſtomaco p̄ſuppoſitis uniuerſalibus euacuationibus ſūmendū eſt: inde per duas horas uł tres a cibo abſtinēdū. Et qui eo utetur certiſſimā cōcipiat ſpem ut ab huiuſmodi ꝯtagione oīo liber ſit euaſurus. Quinimo ubi quis actualr̄ in hanc pernitiem caderet & illud acciperet intra limites pricipii & prime partis augmēti uidelicet ante. 8. horas uel. 12. ad plus. Omnino interitū euadet: dūmodo ſm tenorem etatis proportionabilr̄ accipiat: pro qua re talē regłam obſuari uolo. Primo in caſu preſeruatiuo preſeruādus accipiat ter ad minus in ebdomada: & ſi infans fuerit sūmat nutrix eius. ℥. ii. Pro uice cum uino optimo cum tantūdem bone aquę roſate diluto ſi eſtas fuerit. Sin minus cum uino puro/uel infans ipſe cum dicto elł'io: circa p̄cordia inūgať. Si uero iam grādiuſculus eſſet & .6. iam mēſem attingeret poſſet poni ſibi in ore parum de dicto elłio & intromicti ſtatim mā̄milla: ut ſugēdo cum lacte elłium deglutiat: ſi uero ſupra annū uſq; ad. 2. incluſiue etatē ageret detur ſibi de illo. ℥. ii. In eadem forma (ut ſupra.) Si uero a. 2. annis uſq; ad. 4. eſſet incluſiue adminiſtrenť. ʒ. ii. Eodē mō: & ſi a. 4. Vſq; ad. 6. Sūmat. ℥. i. Et ſi a. 6. Vſq; ad. 12. Accipiat. ʒ. iiii. Et a. 12. uſq; in. 20. ʒ. v. Et a. xx. uſq; in. 25. Et ultra per oēm etatem. ℥. ii. Semper eodem exhibendi modo ſuato: & ubi hoc elłium aſſumereť tanta eſt uirtus eius & efficacia ad p̄ſeruandum ut nō

oporteat aſſumētem aliis medicaminibus aſſue ſcere:ſed eo puiſus eſſe poterit ītercalatim pilľas ſolum cōmunes accipiēdo/ubi ab elľio uacaret quę pro mundificatione cōmunium ſecum interim eſſent aſſumende. At ſi curare;proprie uel lemus & iam qſpiam actu epidimicus eſſet / addat.3./ /.Pro qualibet doſi ſm tenorem etatis & citiusq̄ fieri poterit ſemel accipiat ponēdo aquā ardentē loco uini. Inde pānis contegatur ita ꝯgeſtis ut ſudor prouocetur, qui ſi ſudauerit certiſſime ſalutem ſperet. Poſt ſudorem uero ponať in alio cubili/uel linteamina & cetera oīa quę humectata eēnt tanq̄ pnicioſo infecta ueneño amoueantur, & qui nō credit experiatur ſemel & uidebit mirabilia/ut in libello illo per multos expertos caſus aſſeritur. Palpata igiť uirtute huius elľii & manibus ipſis comꝑhenſa tandē fidem adhibeat:ꝙ ſi adhuc in incredulitate perſeueraret nō tanq̄ Thomas/ſed tanq̄ obſtinatus ꝓprię īfidelitatis aſſertor a tota medicorū eccľ. eſſet nō īmerito ſegregandus & huius pręcioſiſſimi elľii ſacramento dum magis neceſſitas urgeret omnifariam interdicendus.

¶ Et hęc mihi uiſa ſunt ſatis efficaciſſima ꝑ inſtructiōe puſyllorū in hoc caſu. Potuiſſem ēt lōgius progredi & multa accumulare:ſed in principio id concepi ut neceſſariis poſitis ꝑ cōfuſione euitanda ab aliiꝰ ſuperſedem.

¶ Epilogādo autē ita in oībꝰ ꝓcedēdū erit:primo q ſanuꝰ degere uult & hāc luem euitare an

oĩa bñ ſeregat in cibis/in aere/& in oibus pariter ſex rebus nõ naturalibus enũeratis in.1.pte. Inde purgatiõibus factis iuxta ↄſulta ſupius p̃m tenoré uirtutis & repletiõis incipiat alia aſſumere in qbus hũc ordiné ſeruet p ebdomadá uná rurſus ad aliá ſe transferẽdo co.mo. Imprimis die dñico/ſummat pill'as cões. Die lune/puluerẽ illũ,ex bolo/& terra ſygillata. Die martis/ redeat ad pill'as. Die mercurii,tyriacá/uł mitridatũ. Die Iouis/pill'as eaſdem repetat. Die ueneris, puluerẽ ex bolo, reiteret. Die ſabbati, aliquá ex tribus ſuſilimatiõibus accipiat. Et ita p uices ad eaſdẽ res redeũdo certitudiné & ſpem indubiá cõcipiat de euaſione/ẽt ſi iter iſectos ↄtinuo uerſaret. Quod qdẽ deus nõ expõdere pcti & erroris nři,ſed ex pfuſione & ſupabũdátia miſicordie ſuę ↄcedere/& elargiri dignetur.

❡Valete. M. D. & cęteri Cõciues mei,& hęc pauca mea (& ſi ineptie ſunt) ubi nõ ↄtépni uiſa erũt ad maiora q̃dam alia iam concepta me audentiorem efficietis.

❡Explicit tractatulus p̃ſeruatiuus a peſte L'Alberti Podiani , Phiſyci Peruſini : theoricen medicine in gypnaſio patrio ordinarie pfitentis. Peruſię impreſſus. VIIII. Kł. Febuari. Anno Domini. M.D.XXIII. Arte & impenſa Coſmi Veroñ. Blanchini apud Leonem Vulgariter dicti: cum priuilegio consueto.

¶ Cęterum quia Impreſſor characteres ponderum cõſuetos nõ habebat in promptu. Ideo finxit ad libitum illos qui ut dignoſci & intelligi liquidius poſſint a lecto. hic poſiti ſunt.

¶ m̃. manipulus.

¶ z. uncia.

¶ ȝ. dragma.

¶). ſcrupulus.

¶ lĩ. libra.

¶ ll. media, cętera ſeruant naturam propriam.

✠ ¶ LAVS DEO. ✠